

Lidové odívání v Hluku

Romana Habartová

Národopisná rajonizace

Lidová kultura každé země, která prošla složitějším historickým vývojem, je více či méně regionálně diferencována. Příčinou této skutečnosti je velká řada stabilních i nestabilních faktorů, jako jsou přírodní podmínky, organizované přesuny obyvatelstva, nucené kolonizace, fluktuace neusedlých skupin obyvatelstva za nejrůznějšími účely. Negativně se do tohoto procesu zapisovaly důsledky historických zvrátů a válek, jimž byl tento region více než kterýkoliv jiný vystaven. Na rozvoj a členitost kultury naopak konstruktivně působily dobrovolné i nucené kolonizace zpustlých vesnic a dosídlování podhůří, migrace za prací, rozmanité způsoby práce a obživy lidových vrstev, jejich světonázorová a konfesní orientace a další.

Stanovit dobu vzniku národopisných oblastí českých zemí je ne snadné. Roku 1627 se objevilo pojmenování východomoravského Zálesí na tehdejší moravské hranici, v průběhu 18. století se setkáváme v archivních pramenech s dalším pojmenováním národopisné skupiny a oblasti – v roce 1708 to byli Podlužáci, v roce 1740 pak Podluží na soutoku Dyje s Moravou. Poté se objevuje jméno obyvatel oblasti označované později jako Valašsko, ale není jasné, zda šlo o pojmenování pastevců tzv. valašského dobytka, nebo o příslušníky národopisné skupiny.

Jedny z prvních podstatnějších materiálů zabývajících se lidovým odíváním pocházejí z první poloviny 19. století. Z této doby se například dochovala vyobrazení, na nichž jsou představeny sváteční kroje z Moravy z roku 1837 od Wilhelma Horna, ztvárňující reprezentativní páry z různých regionů Moravy, které byly vyslány k účinkování na lidové slavnosti v roce 1836 při příležitosti návštěvy císaře a posledního českého krále Ferdinanda V. Hornovy litografie stejně jako nemnohé fotografie z druhé poloviny 19. století, které představují kroje jako oděv rolnického obyvatelstva, dodnes vzbuzují obdiv a jsou cenným dokladem regionální pestrosti lidového oděvu.

Obr. 1. Krajina v době žní s drobnými poličky. Foto K. O. Hrubý, Hluk 1953. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 2. Průvod Božího těla. Foto J. Dříněk, Hluk 1954. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

Většina dnes známých a používaných názvů etnografických skupin a oblastí pochází tedy až z druhé poloviny 19. století, například Slovácko, Hornácko, Lašsko, a případně až z první poloviny 20. století.

Dolňácko vděčí za svůj zrod osvětě a literatuře. Území Dolňácka se nachází v Pomoraví a táhne se od Napajedel až k Hodonínu. Tvoří jej Napajedelsko, Uherskohradištsko, Uherskobrodsko, Uherskoostrožsko, Veselsko s Moravským Pískem, Strážnicko a Kyjovsko.

Ikonografické doklady jako pramen

Pro poznání podoby tradičního lidového oděvu mají primární význam ikonografické doklady, jako jsou například výtvarné materiály (skicy, kolorované kresby, rytiny, kvaše, litografie) a literární prameny. Důvěrná znalost konkrétní lokality či krajových zvláštností a schopnost zaznamenat ikonograficky vypovídající dokument s rozlišením sociálního zařazení a společenského postavení nositele představovaly zásadní hodnotu.

A právě Uherskoostrožsko, kam lze zařadit lidový oděv z Hluku, lákalo umělce neobyčejnou zdobností a pestroostí v kroji. Velký význam v dokumentování tradičního lidového oděvu z Ostrožska sehrávali výtvarní umělci, kteří ve svých dílech, ale i studiích, náčrtech, skicách zachytili podobu svátečního i všedního lidového odívání, ale často i pouhý detail, například výšivky, úvaz šátků, konkrétní okamžik s odpovídajícím typem oděvu. V druhé polovině 19. století zaujal lidový oděv tohoto krojového okrsku především malíře Jožu Uprku (1861–1940),¹ který zaznamenal řadu svátečních, slavnostních a obřadních

Obr. 3. Joža Uprka, *Děti s knihou*, 1910, olej, plátno, 46 x 38 cm, sign. vlevo dole: JU (křížené), Uherskoostrožsko. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

¹) PAJER, Jiří: Joža Uprka: reprodukované malířské dílo = reproduced paintings. Strážnice 2010.

příležitostí, rovněž Antoše Frolku (1877–1935),² malíře, zpěváka, tanečníka a muzikanta, který čerpal zkušenosti právě u Joži Uprky, ale na rozdíl od něj se mu podařilo zaznamenávat všední život slováckého venkova při nejrůznějších pracovních příležitostech. Tento kraj zaujal i malíře a ilustrátora Karla Žádníka (1847–1923), který se na Slovácku usadil v sedmdesátých letech 19. století, Cyrila Mandela (1873–1907), který se přátelil s Ludvíkem Ehrenhaftem (1872–1955) z Veselí a umělecky byl ovlivněn právě jím, nebo Josefa Koudelku (1877–1960), malíře figuralistu Vincenta Plesnivého (1879–1944), který často pobýval a tvořil v Borsicích u Blatnice, pohyboval se po celém Slovácku a pěstoval si vztah k tomuto regionu. Pro zachycení krojů z Ostrožska a Hluku má význam i Vojtěch Pernica (1886–?), dílo Vladimíra Štěpánka (1906–?), který studoval soukromě u Antoše Frolky, jímž byl silně ovlivněn, František Bezděk (1906–1983) z nedalekého Uherského Ostrohu a v neposlední řadě Dominik Černý (1903–1973), jehož nejoblíbenějšími náměty tvorby byly okolí tvrze, pole a stráně okolo Hluku, zákoutí potoka Okluky. Jeho obrazy z přírody i ze života Hlučanů prozrazují, jak niterně se s hluckým prostředím szil.³

V té době se již začala uplatňovat jako zdroj zkoumání lidového oděvu fotografie. Mezi fotografy a majitele souborů dobových snímků té doby jmenujme alespoň podnikatele, spolumajitele pivovaru v Jarošově, sběratele lidového umění a amatérského fotografa Josefa Brauna (1855–1929)⁴ z Uherského Ostrohu, pedagoga z Uherského Brodu a amatérského fotografa Eduarda Horského (?),

Obr. 4. Joža Uprka. *Naše mamičky (Na hřbitově)*, 1893, Uherskoostrožsko. Pohlednice. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 5. Joža Uprka. *Na pouti*, 1900, Uherskoostrožsko. Pohlednice. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

2) HOLÝ, Dušan – HOLÁ, Ludmila: *Antoš Frolka: mezi paletou a písní: o malíři Frolkovi a jeho rodině*. Brno 2000; PAJER, Jiří: *Antoš Frolka: reprodukované malířské dílo = reproduced paintings*. Strážnice 2010.

3) http://www.kronikahluk.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=202:paralelni-pibh-uvaha-o-obrazech-d-erneho&catid=33:dominik-erny&Itemid=23; cit. dne 26. dubna 2011; <http://www.ostrozsko.cz/pruvodce/14228/>; <http://www.galerie-narodni.cz/cs/autori/223-detail/koudelka-josef/>; cit. dne 26. dubna 2011.

4) BERÁNKOVÁ, Helena – DVOŘÁKOVÁ, Hana: *Josef Braun: fotografie 1901–1910*. Brno 1999.

Obr. 6. Antoň Frolka. *Zpověď u sv. Antonínka*, kolem roku 1910, Uherskoostrožsko. Pohlednice. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 7. Vincenc Plesnivý. *Starší žena z Hluku*, 1911, Uherskoostrožsko. Foto Romana Habartová. Soukromá sbírka.

Obr. 8. Vladimír Štěpánek. *Stařečci v kožuchu*, první polovina 20. století, Uherskoostrožsko. Foto Romana Habartová. Soukromá sbírka.

Obr. 9. Dominik Černý. *Hlucká nevěsta*, 1956, Hluk. Foto Romana Habartová. Soukromá sbírka.

Obr. 10. Erwin Raupp. Na pouti velehradské. Lidé od Uherského Ostrohu, 1904. Foto ze sbírek Etnografického ústavu Moravského zemského muzea.

učitele, redaktora, publicistu, sběratele lidového umění, hudebníka a fotografa Františka Kretze (1859–1929)⁵ z Uherského Hradiště, architekta, výtvarníka, historika užitého umění, etnografa a fotografa Jana Koulu (1855–1919), kněze, učitele a fotografa Františka Horenského (1873–1933),⁶ pedagoga, národopisného badatele, znalce lidového oděvu na Moravě, fotografa a zakladatele české vědecké etnografie Josefa Klvaňu (1857–1919), německého cestovatele, uměleckého fotografa a průkopníka dokumentární fotografie Erwina Rauppa (1863–1931), jemuž průvodcem a tlumočnickem po Slovácku byl František Kretz. Kroje z oblasti Uherskoostrožska na svých akvarelech, kresbách a fotografiích zaznamenal kreslíř a fotograf Josef Šíma (1859–1929).⁷

Vymezení oblasti

K diferenciaci lidového oděvu docházelo v průběhu 18. a 19. století v závislosti na změnách způsobu hospodaření, rozvoji průmyslu a územním členění církevní správy, proto obvykle vymezení krojových okrsků koresponduje s hranicemi farností. Lidové kroje si zachovávaly svou znakovost, jako byla například funkce nebo postavení nositele, určení věkové, sociální i stavovské kategorie, upozornění na oblékání kroje ke konkrétní příležitosti.

5) HABARTOVÁ, Romana: *František Kretz (1859–1929): sběratel, národopisec, novinář*. Uherské Hradiště 2009.

6) HABARTOVÁ, Romana: *Slovácko očima Františka Horenského*. Slovácko 51, 2009, s. 73–92.

7) BERÁNKOVÁ, Helena: *Josef Šíma (1859–1929): kreslíř a fotograf*. Brno 2009; jeho fotografická sbírka v Etnografickém ústavu Moravského zemského muzea neobsahuje přímo dokumenty z Hluku, ale ostrožský krojový okrsek reprezentuje například Šímův akvarel a kresba tužkou z Ostrožské Nové Vsi – Terka Kusáková. Děvče, 21. listopadu 1885, který patří k nejpropracovanějším.

Znalec lidového oděvu na Moravě Josef Klvaňa zařadil Hluk ve statí *Lidové kroje na moravském Slovensku* monografie Moravské Slovensko do oblasti krojů dolňáckých a krojového okrsku uherskoostrožského. Tento kroj se s lokálními odchylkami nosí vedle Hluku na území ohraničeném obcemi Ostrožská Nová Ves s Chylicemi a Kvačicemi, Uherský Ostroh s Milokoští, Blatnice, Blatnička a Ostrožská Lhota. Kroj této oblasti prodělal během 20. století značné proměny, což můžeme konfrontovat s dobovými snímky datovanými koncem 19. století, ale také se sbírkovým fondem muzeí, kde jsou krojové součástky a výšivky tohoto lokálně vymezeného subregionu hojně zastoupeny a dokumentovány od začátku 19. století po současnost.⁸

Mužský oděv

Slavnostní oděv mužů

Mužský sváteční kroj tvoří kalhoty *nohavice* z temně modrého až černého sukna, které je obvyklé pro šití krojů z Dolňácka. Tento typ přiléhavých dlouhých kalhot je zdoben tmavě modrým až fialovým šňůrováním. Je vytvářeno stáčením plochých či dutinných prýmků, kterým se říká sutašky a tresy. Sutašky tvoří splétaný prýmek s nitěmi spojenými do dvou sloupků, do kterých se obvykle vkládá výplňková

Obr. 11. Mladí muži ve slavnostních krojích. Hluk, 1999. Foto Ladislav Chvalkovský. Za sbírek Slovického muzea v Uherském Hradišti.

8) KLVÁŇA, Josef: *Lidové kroje na Moravském Slovensku*. In: Lubor Niederle (ed.): *Moravské Slovensko*. Sv. 1. Praha 1918, s. 128.

nit, a ploché tresy tvoří splétaný prýmek, u kterého se každá nit pravidelně provazuje nad a pod další nití.⁹

Ostrožské šňůrování je odlišné od šňůrování kalhot hradištských nebo kunovických a mělo by respektovat lokální motivy. V minulosti nebylo bohatě rozvinuto, dnes zůstává zdobení pomocí šňůrek ve volnější kompozici, ale často sahá až nad kolena. Nohavice ostrožských kalhot jsou přiléhavé a jsou na lýtku ukončeny rozparkem s tkaničkami, které se ovazují kolem lýtek proto, aby se dobře nazouvaly do vysokých bot. Byly vždy šité tak, že měly pouze spojovací šev v rozkroku a v pase a šev na bocích, který je zakrytý plochou tresou, tzv. harasovým lampasem. Kalhoty vepředu se dvěma rozparky vytvářejí úzký *punt* či *poklopec*, kterému se také říká *padací most*. Do něj si svobodní vkládají na půl složený bílý nebo žlutý vlněný merinový šáteček či kapesníček s třásněmi.

Doplňkem nohavic je kožený, malými kroužky bohatě vybíjený řemen, tzv. *opasek*, který je dlouhý tak, že jej muži dvakrát až třikrát obtáčíjí puntem a kolem pasu.

Ženatí muži nosili vždy nohavice z černého sukna, méně zdobené šňůrováním, staří muži měli pak selské nohavice nezdobené, které se nosily k vestě a saku nebo ke krátkému soukennému kabátu.

Malí chlapci a staří muži nosili režné konopné, dnes lněné nebo bavlněné bílé plátěné kalhoty *třaslavice*, zvané též *drle*, a bavlněné bílé kalhoty, kterým se v Hluku říká *porcelánky*. K nim se v minulosti vážala tmavě modrá, dnes černá klotová zdobená zástěra. K svátečnějším příležitostem je zástěra v dolní části zdobená plochou výšivkou s květy a u dolního okraje je mírně otrásněná nebo zdobená

Obr. 12. Rodiče s dcerkou ve svátečních krojích. Hluk, kolem roku 1920. Foto František Horenský. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 13. Rodina rolníka Matěje Dohnala. Hluk, kolem roku 1920.

9) HABARTOVÁ, Romana: *Lidový oděv a jeho tvůrci na Uherskohradištsku*. Slovácko 48, 2006, s. 53–81; TÁŽ: *Krojoví krejčí z Uherskohradištska – nositelé rukodělných hodnot*. Slovácko 50, 2008, s. 91–110; TÁŽ: *Textilní techniky IV., 7. část, současné krejčovské techniky při výrobě mužského kroje*. Doprovodná publikace ke stejnojmenné DVD. Strážnice 2008, 63 s.

Obr. 14. Detail mužské slavnostní korduly a dudové košile. Hluk, 2009. Foto P. Princ. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 15. Sváteční oděv střední a starší generace. Jarmila Pospíšková v lajblu, v úvazu *na ocas*, Petr Pospíšek v lajblu a *červenici*, Anna Libosvárová v jupce a *harásku*, v úvazu *na ušnice*, Ludvík Libosvár v korduli a haleně. Hluk, 2009. Foto P. Princ. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

plochou výšivkou vytvářející u okraje malé obsmykované obloučky. V pase se na suk převazovala červeným tkaným *trháčkem*, červenou stuhou z harasu. Dnes ji nahradila červená stuha s vetkaným vzorem, která by měla splývat až k dolnímu okraji zástěry. Konce trháčků jsou bohatě zdobené flitry, krajkami a krepinkami.

Nejcharakterističtější krojovou součástí mužského oděvu je tmavá až černá soukenná vesta *kordula*. Její střih je obdobný jako u jiných kordul na Dolníčku, vytvářející na zádech tři šúsky. Nepřehlédnutelná je na mužské ostrožské vestě její bohatá výzdoba. Stojatý límec je po celé ploše zdoben velmi hustě a jemně vyšitým pruhem provedeným oranžovou harasovou vlnou. Josef Klvaňa zmiňuje, že „*na stojatém límci je šňůrování modré, červenými stehy prošité, a to buď jablíčkovaté nebo růžičkovaté, kde totiž buď jablíčka nebo růžičky jsou vyšity.*“¹⁰

Obdobný je i zdobný ornamentální pás na levé přednici, který je směrem k průramkům lemovaný jemnými závitnicemi. Z harasové oranžové vlny jsou vytvořeny další zdobné prvky na vestě v podobě kadeřavého třepení, tzv. *střapce* nebo *střapaté kytky*, které jsou umístěné z obou stran pod stojáčkem, na levé přednici, v rozích obou kapes a také nad šúsky na zádech, kde je pod nimi na švech rozvinut závitnicový ornamentální motiv na *tři tulipány* z modrofialového harasu, kryjící spojovací švy zádového dílu s přednicemi. Kytky mistři krejčí barvili šafránem, pro zachování kadeřavosti se jednotlivé pramínky harasu splétaly do copánků. Pro zpevnění tvaru se namáčely do cukrové vody a po zaschnutí a rozpletení dosáhly žádaného kudrnatého vzhledu.

Vesta bývala po celém obvodu lemována modrou harasovou sutaškou a límec býval podšíty červeným sukem vystřižovaným do zoubků. Pravou stranu přednice zdobí řada mosazných kulatých hustě vedle sebe našitých knoflíčků. Kordula je dnes součástí svátečního, slavnostního a obřadního tradičního oblečení a muži ji nosí jak k soukenným nohavicím, tak k plátěným třaslavicím.

Ženatí muži nosili místo korduly bílý svrchní kabátek - *lajbl*, který byl zdoben červenými nebo modrými výložkami a řadou plochých knoflíčků. Pod lajbl však oblékali košile s méně našasenými rukávy. Josef Klvaňa začátkem 20. století poznamenal, že se lajblly na Ostrožsku pomalu vytrácejí a jsou nahrazovány poloměstskými černými nebo tmavě modrými sakovitými kabáty, které zdejší muži nosí k třaslavicím i k nohavicím.

K základním součástkám mužského oděvu patří košile. Mužská slavnostní příramková košile *dudovice* je šitá z bílého, původně šifó-

10) KLVAŇA, J.: *Lidové kroje na Moravském Slovesku*, s. 129.

Obr. 16. Jezdec jízdy králů ve slavnostním kroji. Hluk 1987. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slovákckého muzea v Uherském Hradišti.

nového plátna. Má široké baňaté, tzv. *vyduté* rukávy, u zápěstí zúžené do užší manžety, a je zdobená výšivkou. V 19. století byla výšivka provedená jemnou výřezovou technikou, ve 20. století byla nahrazena výšivkou plnou, dnes je často provedená křížkovým stehem. Výšivka zdobí ramena, límeček i manžety, na hrudi je široká *náprsníčka*. Naturalistický květový motiv je proveden podle předkreslené niti pestrobarevně, obvykle červeně, žlutě a černě. Někdy jsou na ostrožské košili pod výšivkou v malém medailonu v podobě kroužku, srdce nebo věnečku uváděny iniciály či jméno majitele nebo vročení. Tento typ košile dnes oblékají svobodní mládenci k soukenným nohavicím pro slavnostní příležitosti, mladí chlapci a starší generace ji oblékají k plátěným třaslavicím a zástěře.

Dalším druhem mužské košile je *červenice*, nošená k méně slavnostním chvílím i na všední den. Má stejný střih jako *dudovice*, ale s menším řasením v rukávech. Po obvodu náprsníčky, manžet a límce je lemovaná například stonkovým, řetízkovým, křížkovým nebo kombinovaným stehem. Na přednici je motiv zjednodušen na jednu až tři červené růže a je vždy odrazem výtvarného nadání, schopností a umu vyšíváčky. Menší chlapci nosili košile *sámkovice* s klasickým límečkem, se sámkou na prsou. Košile byla také zdobená barevným květovaným

Obr. 17. Jan a Antonie Mitáčkovi.
Hluk, 1927. Foto Ladislav Rutte.
Ze sbírek Slováckého muzea
v Uherském Hradišti.

Obr. 18. Staří hlučtí muži v halenách.
Ze sbírek Slováckého muzea
v Uherském Hradišti.

motivem, vždy bez použití černé barvy. Nosí se pod lajbl, ale i pod kordulu u starších mužů. Nejmladší vlnu výšivky na mužské košili charakterizuje použití velkých naturalistických rostlinných motivů s přidružením barvy zelené, modré i černé.

K starým součástkám mužského svrchního oděvu patří tříčtvrteční nebo až ke kotníkům sahající haleny rovného střihu s čtverhranným límcem sahajícím do třetiny zad. Muži je nosili především k práci, často jen přehozené přes ramena, a v chladném počasí. Klvaňa zapsal, že se halena této lokality lišila od okolních hlavně límcem, který sahal hlouběji do zad a na konci byl *ofranclený*, tedy přizdobený krátkým třepením, nad ním se dvěma černými, asi deset centimetrů od sebe vzdálenými vodorovnými proužky. Haleny byly šité z huně nebo světlého sukna a po obvodu lemované červeným sukénkem.

Pro nejchladnější období oblékali muži honosné kožichy, které začaly po první světové válce z nedostatku materiálu mizet. Josef Klvaňa je popisuje takto: ... *límeč má stojatý, asi deset cm vysoký, z černomodré kosmaté kožešiny, která lemuje i celý kožich na předu a dole, i u rukávů. Na zevnějšku rukávů nad rukou jsou zvláštní výložky z kůže tmavočervené, kteráž i na předu i na spodu kožichu s bílými kůžičkami pěknou výzdobu tvoří. Všechny švy kožichu přešity jsou také kůžičkami tmavočervenými nebo bílými. Takové mají jen dospělí, chlapci nosí jednoduché dubenné kožichy, tzv. župky.*¹¹

Zdejší nákladné kožichy byly díky výzdobným prvkům pojmenovány jako *malované*, s harmonicky sladěnými barevnými aplikacemi,

11) KLVAŇA, J.: *Lidové kroje na Moravském Slovensku*, s. 129.

Obr. 19. Nejstarší generace oblečená v kožichu a haleně. Hluk, 1970. Foto Josef Jančář. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

výšivkou a kožešinou kolem krku, po obvodu předních dílů a u spodního okraje. Mužské hnědé kožichy *dubeňáky* bývaly na švech zpevněny a zdobeny koženými pásky se střapečky a nenosily se přepásané.

Kompletní kroj dotváří pokrývka hlavy. Za starší typ mužské pokrývky hlavy můžeme považovat klobouky šedé barvy ve tvaru hrotku bez stříšky nebo s malým okrajem, které dosahovaly výšky 20 centimetrů. Bývaly lemované jemnou dekorativní přízdobou z pestrobarevné žinylky, tzv. *housenkami*, které představovaly ozdobné „ochlupacené“ a různě proplétané drátky. Tyto hrotky nahradily méně sváteční malé plstěné tmavě šedé kloboučky. K nim Klvaňa poznamenává, že se donedávna v tomto kroji nosil malý tmavošedý klobouček se zelenou pentlí a širšími stříškami, odlišný od krojů hradišských, které nahradily černé a hnědé vyšší a uprostřed promáčkuté klobouky městského rázu. Hrotkovité *širáky* bývaly zdobené po obvodu třemi pentličkami v barvě žluté nebo červené, voničkou se dvěma kohoutími péry, tzv. *kosíry*, ženáci nosili klobouk bez pér. V průběhu 20. století byly vystřídány konfekčními černými klobouky s vyšší stříškou, promáčkuté obvykle ze tří stran *na tři facky*. Dnes muži nosí klobouky městského střihu, k zimnímu oblečení a starší muži nosí nezdobené beranice *astrigánky* či *persiánky* z černé beránčiny mladých ovcí, která je dnes nahrazena umělými materiály, například černým lesklým plyšem. Na klobouky si svobodní mládenci připevňují na levou

Obr. 20. Starší muž v kožichu. Hluk. Foto M. Šotola. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 21. Vít Pospíšek v beranici, zvané *astrigánka* nebo *persiánka*. Hluk, 2009. Foto P. Paška.

Obr. 22. Ženich s obřadní ženichovskou vonicí na beranici. Hluk, 1970. Foto Josef Jančář. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 23. Odvedenci v obřadním oděvu a s vysoce vyzdobenými klobouky. Hluk.

stranu stříšky voničky z umělého barevného textilního kvítí s kohoutími péry, ženatí nosí klobouky nezdobené, nebo si na pravou stranu dávají malou voničku z umělého kvítí nebo snítku zeleně, ale bez pér.

Na nohy muži z Hluku obouvali vysoké *čizmové* boty, které měly vpředu dlouhé, až po nártu sahající, střapce z jasně modrého hedvábí a měly okované podpatky, tzv. *krajovice* či *sekavice*. Starší muži nosili v zimě ke kožichu čizmové holínkové boty, zvané *filčáky*.

Obřadní oděv mužů

Základní znaky mužů, charakterizující obřadní příležitosti, představují artefakty svatební úpravy družby, svatebčanů a ženicha. U družby a ženicha je to především velká vonice z krámského umělého kvítí, která se upevňovala na klobouk nebo na beranici. Josef Klvaňa zapsal, že svatebčané *mužáci* nosili v Blatnici a v Hluku jako obřadní oděv starobylé *mentýky*. Jednalo se o tmavomodré kabáty sahající po kolena nebo pod kolena, které byly zdobené modrým šňůrováním a řadou kulatých knoflíčků, tedy se zdobením typickým pro čamary. Tyto archaické *mentýky* nosili například obecní hodnostáři, tzv. *úřadé*, a ti, kdo nesli baldachýn v průvodu Božího těla. Oblékali si je také nejváženější svatebčané.

K obřadnímu oděvu řadíme rovněž oblečení odvedenců. Vedle standardně užívaných oděvních součástek, kterými byly třaslavice s modrou nebo černou klotovou zástěrou, zdobenou pouze obsmykováním nebo u dolního okraje s kretonovým vzorem, si rekruti na bílou plátěnou košili s méně řasenými rukávy s pestře vyšívanou náprsenkou oblékali selská saka či soukenné kabáty a na hlavu si dávali klobouky s vyšší stříškou, které byly po celé ploše vysoko vyzdobené umělým, tzv. *krámským* kvítím se sklíčky, zrcátky, buliony a pavími pery. Z krempy až do pasu splývalo množství hedvábných stuh s vetkaným květinovým motivem.

Všední oděv mužů

Všední a pracovní lidový oděv v průběhu 20. století téměř vymizel. Dnes jsou znovu pořizovány některé všední součástky s obnovováním řady příležitostí k oblékání pracovního, všedního a polosvatebního kroje, jako jsou dožínky, vinobraní, kosení luk, tematicky řemeslně zaměřené programy festivalů apod. Součástí všedního oděvu představují kalhoty *třaslavice*, *drle* a *porcelánky*, šité původně z hrubého konopného plátna, které bylo z nedostatku doma tkaného hrubého plátna postupně nahrazeno obyčejným

Obr. 24. Hlucká rodina ve slavnostním oděvu. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

bílým lněným a bavlněným plátnem. Jednotlivé trhané díly v rozkroku se čtvercovým klínem *cviklem* bývaly sešívány *stínkem*, v pase zavázané na tkaničku a dole ukončené dírkovým *stínkem* a krátkým třepením z vytažených nití.

K oděvu pro všední den a pro práci nosili muži k třaslavicím obvykle tmavě modrou *barvířskou* velmi úzkou nezdobenou zástěru, která se v pase převazovala červenou harasovou stuhou, *trháčkem*, jehož konce splývaly k okraji zástěry. Při práci si muži obvykle zastrkávali jeden konec zástěry v pase, aby nepřekážela. Dnes jsou mužské zástěry o poznání širší, jsou šité z černého klotu, u dolního okraje zdobené pestrobarevným květinovým motivem a v pase jsou převazované výraznějšími stuhami, někdy méně vkusně zdobenými výšivkou nebo aplikací.

K všednímu oblečení patří bílá plátěná košile, někdy si pod krk muži připínali na knoflíčky vyšívanou *náprsníčku*.

Po první světové válce se začaly uplatňovat kalhoty městského typu. Byly součástí tzv. selského obleku, který tvořila vestička a delší sako. Byly šité ze sukna, cajku, manšestru nebo méně kvalitní štrukturované tuhé a málo forem látky. Kalhoty mohly být šité jako nohavice bez šňůrovaného zdobení, nebo jako rajtky, které se zasunovaly do vysokých holínek, nebo byly na přezku stažené u okraje čizmy. Pro chladnější počasí si k obleku přibírali svrchní selský tmavý kabát.

Ženský oděv

Ženský kroj prodělal ve srovnání s mužským během posledních 150 let výraznější proměnu. Podoba dnešního kroje se podstatně liší od jeho ikonografických dokladů, dobových snímků a hmotných artefaktů, uložených ve sbírkách muzeí. Odrazem dobových a módních trendů je celková proměna původní štíhlé siluety ženského kroje do výraznější, širší, kulatější a kratší podoby (rukávce, spodnice, sukně, boty).

Proměnu zaznamenaly všechny vrstvy ženského kroje. Spodní rubáč se přestal nosit a byl nahrazen několika spodnicemi, které rozšířily siluetu postavy. Došlo ke zkrácení svrchních sukní, zadních *fěrtochů* a *šorců* i předních *fěrtůšků*, následkem čehož se zvětšil objem rukávců.

Změnu zaznamenal použitý materiál. Původní materiál pro hotovení všech částí ženského lidového oděvu, dříve vyráběný podomácky a korespondující s konkrétním geografickým prostředím, byl postupně nahrazen honosnějšími a těžšími látkami pro všechny krojové součástky, které také vedly k rozšíření siluety. Jemnější a splývavější vlněné a bavlněné textilie (haras, kašmír, mušelin, hedvábí, atlas) s jednoduššími vzory do pruhů a květů pro hotovení ženských předních sukní a kordulek byly postupně nahrazovány nákladnějšími nesplývavými látkami (brokát, ornát) s výraznější barevností a nápadnější dekorativností. Tíha těžkých látek vyžadovala pevnější podložení, které zajistilo použití většího počtu naškrobených spodnic. Tím

Obr. 25. Ženy na pouti ve slavnostním oděvu. Uherskoostrozsko, kolem roku 1915. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 26. Matka s dcerou ve svátečním oděvu. Hluk, kolem roku 1915. Foto F. Horenský. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

došlo k podstatnému rozšíření postavy, kterému se postupně úměrně přizpůsobilo zvětšení rukávů.

Zásadní dopad na podobu kroje měla městská móda, která negativně ovlivnila délku sukní, jež se během 20. století ve dvou etapách zkrátily téměř o třetinu. Přední sukně *fěrtůšky* a zadní sukně *šorce* a *fěrtochy* se z délky sahající do půle lýtek (kolem roku 1920 ještě činila kolem 80 centimetrů) zkrátila do poloviny 20. století po kolena a ustálila se asi na 55 až 60 centimetrech. Módní vlna šedesátých a sedmdesátých let 20. století opět negativně zapůsobila na délku sukní v lidovém oděvu. Také vrstvením většího počtu více naškrobených spodnic nabyla silueta ženské postavy na šířce a sukně působí dnes kratším dojmem, než ve skutečnosti jsou.¹²

Slavnostní ženský oděv

Základní a nezbytnou součástí ženského slavnostního (ale i všedního lidového oděvu) byla spodní košile, tzv. *rubáč*. V uhersko-ostrožském krojovém okrsku nepřesahoval rubáč pod spodní okraj svrchních sukní. Ještě kolem roku 1920 nepoužívaly dívky další spodní sukně, které se rozšířily v polovině dvacátých let 20. století. Tehdy si dívky na košilku začaly přivazovat plátěné a škrobené spodní sukně – *spodničky*, u dolního okraje zdobené úzkou kraječkou. Tyto sukně byly kratší než sukně svrchní. Vrstvily se zepředu dozadu, v počtu dvou až tří, aby byla dívka *dobře natrčená*. Nejkratší se váže zepředu, druhá zezadu a je hustě vrapená a zdobená, ve svrchní spodničce je méně plátna a je o 2 cm delší, ale kratší než horní sukně. Dnes se dokonce přidává zezadu další krátká spodnice, tzv. *stolička* nebo *prdelnica*, aby správně držela tvar zadní sukně. V Hluku se vždy oblékala jako první košilka, tzv. *oplěčko*, upevňované příčně na jedno ramínko, pak dozadu nejkratší, tzv. malá spodnička s o poznání delší spodničkou zepředu a nakonec si dívky přivazovaly dopředu spodničku nejdelší, která zajišťovala pěkný a neprolomený tvar fěrtůšku.

Zadní černá sukně – *šorec* a obřadní bílý *fěrtoch* představuje jednu ze základních součástí kroje na Dolňácku. Jedná se o nesešitou sukni, kterou si žena uvazuje v pase přes spodnice zezadu dopředu. Pro zadní sukni je typické husté drobné řasení, *vrapení*, a vyšívání přes vrapy v pase, *forma přes vrapy* či *forma v límci*. Původně nosily ženy i u kroje ostrožského pouze bílé fěrtochy, které se zhotovovaly z domácího hrubšího konopného plátna. Po obnošení je neodkládaly, ale dávaly je obarvit domácím barvířům načerno. Tyto černé fěrtochy – *šorce* – pak nosily na všední den i do práce. Barvíři začali poté z praktického

Obr. 27. Přední sukně z atlasu a kašmíru. Hluk, kolem roku 1915. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slovákckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 28. Detail zadní sukně „šorce“ s formou přes vrapy, provedenou křížkovou výšivkou. Hluk, kolem roku 1910. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slovákckého muzea v Uherském Hradišti.

12) HABARTOVÁ, Romana: *Textilní techniky IV., 8. část, současné krejčovské postupy při výrobě ženského kroje*. Doprovodná publikace ke stejnojmenné DVD. Strážnice 2009, 57 s.

Obr. 29. Detail dívčího kroje zezadu.
Hluk, 2009. Foto P. Paška.
Ze sbírek Slovákckého muzea
v Uherském Hradišti.

Obr. 30. Ženská kordulka z jemného
atlasu. Hluk, kolem roku 1870.
Foto Ladislav Chvalkovský.
Ze sbírek Slovákckého muzea
v Uherském Hradišti.

Obr. 31. Zadní díl kordulky s méně
rozvinutou výšivkou „na tři tulipány“.
Hluk, kolem roku 1870. Foto Ladislav
Chvalkovský. Ze sbírek Slovákckého
muzea v Uherském Hradišti.

důvodu zhotovovat černé *šorcové* plátno, které bylo nejdříve matné a málo škrobové, později v Hluku získalo oblibu tvrdé leštěné plátno. Zadní sukně byly na Ostrožsku hotovené z velmi lesklého černého *barevnického* či *blysknavého* černého plátna, od dvacátých let 20. století z černého, po povrchu povoskovaného *blyštavého pergálu*, poté z černého *blyskavého* klotu, kterému se říkalo také *radioklot*. Zdoben byl úzkou formou přes wrapy, která byla nahrazena našitou barevnou stuhou – *tkanicí* – se stříbrnou portou, od níž se upustilo. Dnes je zadní sukně šitá z černého kvalitnějšího plátna, v pase je místo formy zdobena našitou výšivkou, tmavou stuhou nebo je jen všitá do pásu, tzv. *lémce*.

Obřadní zadní sukni i zde představuje bílý, hustě navrapený *fěrtoch*, šitý z bílého *šifonu*, který měl ještě na přelomu 19. a 20. století v pase vyšitou formu přes wrapy. Další ozdobou fěrtochu byly zadní mašle, tzv. *tráčky* či *štruple*, představující dva pruhy namodralého šifonu o šířce asi osm centimetrů, vyšité dírkovou výšivkou a sahající od límce v pase po okraj sukně. Díky bohaté dírkové výšivce působily dojmem velmi vzdušné krajky, někdy přizdobené vyšitím kontur dírek bílou i červenou bavlnou nebo perličkami, vytvářejícími pak zajímavý ornament. Štruple z obřadního kroje v Hluku zcela vymizely.

Na hotovení předních sukní, *fěrtůšků*, byly na konci 19. století používány kartounové a batistové látky světlejších barev, poté vlněné sukně harasové a kašmírové v tmavších pastelových barvách. Bývaly pestré, široké a splývaly až do půlky lýtek. V Hluku patřily k nejrozšířenějším kašmírové sukně *delínky* se žlutým, zeleným, bordó nebo růžovým základem a pestrými drobnými kvítky a také harasové, tzv. *pruhavěty* či *harásky*. V Hluku patřily k nejoblíbenějším sukně z čistého růžového harasu, které dnes vymizely. Vedle nich se u mladších dívek hojně uplatnily sukně hedvábné atlasky s pestrobarevným rostlinným a květinovým vzorem, kolem okraje vždy zdobené bílou kraječkou, tzv. *kaničkou*, o šířce cca tři až pět centimetrů. Oblíbená byla červená barva. Mladé a svobodné dívky nosily sukně světlejších tónů, sukně tmavších barev nosily starší ženy a byly typické i pro období půstu a smutku. Od třicátých let 20. století se začal více používat brokát, který vedle kašmíru přetrvává dodnes. K slavnostním a obřadním příležitostem se používají těžší látky, dvojútkové brokáty nebo ornáty, ve všední dny nebo v letní dobu se nosí sukně z lehčího brokátu ve světlých pastelových barvách. Přední sukně jsou v současné době u dolního okraje nebo dokola téměř až k pasu lemovány bílými tylovými, tzv. *tyranglovými* krajkami, kterým se ří-

kalo také *orientálky*. Dnes jsou tyto *kanice* či *kaničky* široké osm až dvanáct centimetrů.

Do pasu si dívky vždy vázaly stuhu, tzv. *pentli*, která byla dříve úzká v podobě tkaného *trháčku*, *povijanu*, zavázaná pouze na jeden suk bez mašle a její okraje splývaly k dolnímu okraji sukně. Rozšířené byly jednobarevné stuhy hedvábné (atlasové, rypsové, taftové), které začaly ženy zdobit vodokresbou, tzv. *rozpíjaným* květovým motivem, malováním nebo dokonce pestrrou naturalistickou plochou výšivkou. Dnes je často používána méně vhodná širší, tzv. *slovácká* vytkávaná stuha nebo čistě bílá mašle, která se váže ve středu přední sukně na dvě mašle a konce splývají k okraji sukně.

Ženské *kordulky* se ještě na přelomu 19. a 20. století podobaly mužským. Byly šité z černého sukna, ale bez límečku, na zádech i vepředu byly zdobeny oranžově červeným šňůreckováním, cifrovanou výšivkou, které se říkalo *malování*. Spolu s velkými oranžově-červenými kytkami z kamrholu (nití z velbloudí srsti) představovaly hlavní znak ženského slavnostního ostrožského kroje. Vedle soukených kordulek se vyvíjela paralelně řada kordulek z jemných hedvábných textilií, z atlasu, rypsu, saténu, taftu, z jemného brokátu apod. Na začátku 20. století patřily k nejoblíbenějším mezi mladými dívkami kordulky z hedvábí, nejčastěji modré a květované se secesními motivy. Tyto kordulky byly již zdobené kolem výstřihu stuhou *pantlou* i lesklým prýmkem *portou* jako u hradištských kordulek, vzadu s oranžově červeným šňůreckováním na *tři tulipány* a s malými *střapatými* kytkami.

Další vývojovou fází představují kordulky šité z hladkého nebo tzv. *vyrázaného* sametu, nejčastěji v barvě zelené, temně modré,

Obr. 32. Hlucská rodina ve slavnostním oděvu, v kašmírových sukních, tzv. *delínkách*.

Obr. 33. Členové spolku Agrární domovina s praporem. Dívky v sukních z brokátu. Hluk, 1937. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 34. Ženská kordulka z jemného atlasu. Hluk, kolem roku 1870. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 35. Zadní díl kordulky s rozvinutou výšivkou „na tři tulipány“. Hluk, kolem roku 1880. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 36. Dívky ve slavnostním hluckém kroji. Pohlednice, vydal J. Švec, Praha, série Moravské národní kroje. Hluk, 1930–1945.

Obr. 37. Detail zad soukenné ženské kordulky s cifrovanými třemi tulipány a bohatým oranžovým třepením, tzv. kytek. Hluk. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 38. Ženatý pár ve slavnostním kroji. Hluk, 1970. Foto Josef Jančář. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

bordó či fialové. Poté se k oblíbeným materiálům na kordulky i na Ostrožsku zařadil jednobarevný i květovaný brokát, ale ten se v Hluku neuplatil. Kordulky si zachovaly svůj střih, vepředu s hlubokým výstřihem do písmene V, sahajícím až k pasu, kolem obvodu s našitou pestrobarevnou květovanou tkanou stuhou, která se ovšem neúměrně rozšířila a dnes je méně citlivě nahrazena velmi širokým bílým pruhem plátna, který pokrývá pestrý velkokvětý motiv vyšitý plochým stehem, přizdobený perličkami i patáčky, u kraje se stříbrnou portou. Na zádech už není stuha kolem výstřihu zaoblená, ale často je tato vyšíváná *pantla* kladena vodorovně, sahá až do třetiny zad a téměř se dotýká špic cifrovaného motivu.

Kordulky jsou dnes mnohem delší, přivazují se v pase pentlí, někdy jsou dokonce zavazovány pod svrchní sukně. Zapínání tvoří čtyři knoflíčky. Vzadu zůstává typická ornamentální oranžová šňůrkovaná a cifrovaná výzdoba *na tři tulipány* s kadeřavým třepením.

K slavnostním, tzv. *parádním* krojovým součástkám patří rukávce. Josef Klvaňa ve své době zmiňuje tzv. duté, volně zřasené široké rukávce s mozaikovým vyšíváním, provedeným jemným výřezem na žluté půdě. Rukávce byly šité z modřeného *šifonového* plátna, nebyly vrapené, baně byly pouze volně hustě zřasené, což dokládá dobová fotodokumentace. Po první světové válce začaly být rukávce postupně zdokonalovány hustě vrapenými, tzv. *jemně nasbíranými* rukávy, specificky lomenými v horní třetině, vytvářejícími jakési prodloužení ramen; u dolního okraje kolem loktů s širokými krajkami, tzv. *kadrlemi* či *kadlemi*, bohatě zdobenými dírkovou výšivkou. V Hluku patřily k hojně rozšířeným kadrle *krepinkové*, jež jsou zhotovovány z bílých textilních galanterních krepinek, spojovaných bavlněnou nití do pruhů prokládaných krajkou. Rukávce nabývaly na velikosti a vytvořily dnes dost objemný a méně praktický tvar. Tvoří je *tělo*, tzv. *stánek*, podpažní klínek, vrchní a spodní náramek, límeček v podobě úzkého stojáčku a vlastní vrapené rukávce s kadrlemi.

Domin Černý k hluckým rukávcům kolem roku 1935 poznamenal: „Bílé rukávce jsou ušity z bílého, hodně namodřeného a natvrdo škrobeného plátna, drobně zvrapeny či plisovány a jsou všity do stánku. Mají vyšité náramky, buď geometrické, barvy hnedočervené (na leluju, na ptáčky, na kola a jiné), nebo prvky volně řaděné. Rukávce mají rovněž vyšitou přednici, obojek a lémečky. Základní barva je oranžová nebo žlutá, znamena jsou obyčejně vyšita černým hedvábím. K lémečkům jsou přišity kadrle a jsou vyšity na bílém batistu bavlnkou. Je to šest kulatých zubů, jichž okraje jsou dírkovány a vykátrovány.“¹³

13) HOŘÍNEK, František: *Slovácké městečko Hluk*. Uherské Hradiště 1937, s.148.

Finální podobu slavnostních rukávců dotváří kompletní ženské vyšívání tvořené dvěma nárameníky, *náramky*, dříve dvěma užšími přednicemi, které dnes nahradila jedna širší *náprsenka*, a límcem *obojkem*. Tzv. *mozaikové* vyšívání, dříve na žluté nebo okrové půdě, bývalo provedené tzv. *pracnou* výšivkou, technikou na pravý jemný výřez v pestrých barvách, a vytvářelo efektně působící drobný uzlíčkový celek. Dnes v širší a hrubší výšivce převažuje barva oranžová a v ní pestrobarevné mozaikové motivy, tzv. *znamena*. Límec *obojek* není přišit k rukávcům, je samostatný a kolem je zdoben hustě vrapenou širokou krajkou, která zvýrazňuje honosnost a bohatost kroje. V Hluku je specificky dvojité skládaná s podsunutím, aby vytvářela zvláštní protisklady.

V chladnějším období nosily ženy ke kroji soukenné nebo flanelové světlé svrchní krátké kabátky *lajble* s barevnými vlněnými výložkami na klopách a manžetách, obvykle z fialového, červeného nebo zeleného květovaného kašmíru nebo atlasu, vpředu s dvěma řadami plochých knoflíčků. *Lajble* oblékaly i vdané ženy k slavnostním i obřadním příležitostem. Byly postupně nahrazeny tzv. *marýnkami*, nepřiléhavými sametovými jupkami s rovným živůtkem a rovnými rukávy. Pro zimní období si ženy na Ostrožsku pořizovaly plyšové nebo sametové *kacabajky*, nejčastěji v barvě fialové, temně červené, tmavě zelené nebo modré, ale i černé, na přednicích, kolem obvodu a na rukávech zdobené řadami port, prýmků, stužek a krajek. U okraje nad pasem jsou jupky zdobené po centimetrech skládaným pruhem sametu vysokým celkem čtyři až pět centimetrů.

V tuhých zimách patřily k tradičnímu oděvu v Hluku kožíšky. Působivé bílé ženské kožíšky s vysokým stojatým límečkem z černé beránčiny byly lemovány černým beránkem a originálně zdobeny aplikacemi, převazovaly se zepředu dozadu speciálním pásem. Kožíšky byly

Obr. 39. Ženy ve svátečním oděvu, v lajblech a jupkách, v sukních *pruhavětech* a *delínkách*. Hluk.

Obr. 40. Husí rynek. Ženy ve svátečním oděvu, v sametových *merýnkách* zdobených aplikacemi z prýmků, port a krajek. Hluk.

Obr. 41. Nárameník k ženským rukávcům. Výšivka „na strom s koly“ provedená výřezovou technikou. Hluk, kolem roku 1860. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slovákckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 42. Žena ve svátečním oděvu, v jupce, tzv. *marýnce* s obojkem, v úvazu na *ušnice*. Hluk.

Obr. 43. Starší ženy v kožechu. Hluk, 1970. Foto Josef Jančář. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 44. Stařenka v kožechu. Hluk, 1970. Foto Josef Jančář. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 45. Marie Janoušková s dcerou Annou.

14) TAMTÉŽ, s. 130.

v průběhu 20. století postupně nahrazeny plyšovými beránkovými kabátky, které jsou v pase a u zápěstí zdobené beránčinou a staly se hlavním zimním oděvem. K těmto svrchním krátkým kabátkům nosily ženy u krku již zmíněné vyšívané límce, *obojky*, s našehlenou krajkou. Až do druhé světové války k nim ženy nosily turecké šátky vázané *na náušnice s konci hore*. Turecký červený šátek, *turčák*, byl pak nahrazen plyšovým šátkem s třásněmi a rostlinnou výšivkou v jednom rohu, v méně chladném počasí si vázaly třásničkový šátek z brokátu nebo harasu, také s *drhanými* třásněmi.

K zimnímu oděvu patří také vlnáky, které si ženy dávaly přes ramena na jupky a kacabajky. Svobodné dívky je nosily složené do obdélníku, vdané do trojúhelníku. Ve všední dny nosily ženy *tabulové* vlnáky s károvým motivem, jako svátečnější sloužily černé beránkové vlnáky, které byly nahrazeny velkými tmavými *hrklákovými* vlnáky s vetkaným květinovým, obvykle okrovým nebo zeleným vetkaným vzorem. K nim si na hlavu vázaly vlněné plyšové šátky bez střapců, do kostela jako svátečnější variantu i se střapci. Ženský kroj dotvářel také vlněný *merinový* šáteček k obalení modlitební knížky.

Nelze opomenout ani obutí. V Hluku nosily ženy ke kroji černé vysoké kožené boty, *čizmy*, s tvrdými holínkami, podobné mužským, ale s vyššími vybíjenými podpatky. Josef Klvaňa popsal zdejší boty jako *veskrze duté, s hladkými tvrdými holínkami s opatky neobyčejně vysokými, žlutými hřebíčky ozdobenými a často pěkně do špičky zformovanými*.¹⁴

Už na začátku 20. století se začaly objevovat boty šněrovací, které byly během 20. století se zaměstnáváním žen u Bati ve Zlíně postupně nahrazeny konfekčními střevičky a tenkými černými punčochami. Ve třicátých letech 20. století se od vysokých bot téměř upouští a ženy upřednostňují pohodlnější městské střevíce a polobotky. Dnes se ke slavnostnímu kroji obouvají i polovysoké vepředu šněrovací tříčtvrteční *střevíce* sahající do půl lýtek, u horního okraje a někdy i na špičce s lesklou lakovanou kůží, která je obvykle zoubkově prolamovaná a zdobená vysekávanými dírkami a obloučky, které vytvářejí ornament. Znovu se obnovuje nošení vysokých holínek.

Hluk a tedy i celé Uherskoostrozsko se vyznačuje specifickou úpravou ženské hlavy. Svobodná děvčata si do spletených copů, *lelíků*, vplétala úzkou stužku *zapletačku* a v neděli si konec copu zdobila širokou květovanou pentličkou. Vdané ženy nosily vždy pod šátkem *obalenku*, dřívko asi osmnáct centimetrů dlouhé, kolem kterého bývaly vlasy vodorovně položené a vzadu se obtáčely.

Obr. 46. Šatka k čepci. Výšivka provedená jemnou výřezovou technikou. Hluk, začátek 19. století. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slovákckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 47. Šatka k čepci. Výšivka provedená jemnou výřezovou technikou. Hluk, začátek 19. století. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slovákckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 48. Dýnko k čepci. Výšivka provedená jemnou výřezovou technikou. Hluk, přelom 18. a 19. století. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slovákckého muzea v Uherském Hradišti.

Ke kompletnímu ženskému kroji patří odpovídající pokrývka hlavy. Ještě v první polovině 19. století měly ženy hlavu pokrytou plátěným čepcem a pruhem plátna, tzv. *šatkou* s pracnou výšivkou na jemný výřez ve smetanových, žlutých nebo okrových barvách, s černými zoubky a černými řetízky po obvodu, často po obvodu s úzkou paličkovanou kraječkou, která korespondovala s vyšíváním na rukávcích. Šatky měly na obou koncích jemnou černo-smetanovou hedvábnou výšivku, vázaly se na čepce s čtyřhranným dýnkem větším než na Kunovicku. Tyto starobylé a dnes velmi vzácné krojové součástky byly v první polovině 19. století vytlačovány červenými tureckými šátkami, kterým i zde předcházely tmavomodré, žlutě kvítkované, podomácky barvené *barveňáky*.

Pro uherskoostrozský krojový okrsek jsou charakteristické různé způsoby uvazování šátků. Josef Klvaňa poznamenal, že se v Hluku šátek vázal ve všední dny někdy *na babušu*, tedy pod bradu, s konci splývajícími středem zad. Dívky jej pro méně slavnostní příležitosti vázaly *na ocas*. Jeden konec splývá hluboko do zad, zbylé dva z přeloženého šátku splývaly vepředu. V neděli a ve svátky nosily ženy úvaz *na ušnice*, které mají nad ušima ze šátku vytvořené specifické kornoutky. Zadní cíp se hned na začátku podhrne tak, že záda nejsou šátkem krytá. Právý a levý konec se při cestě do kostela a při slavnostech nechává viset

Obr. 49. Dýnko k čepci. Výšivka provedená jemnou výřezovou technikou. Hluk, přelom 18. a 19. století. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slovákckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 50. Čepce s dýnkem. Výšivka provedená jemnou výřezovou technikou. Hluk, začátek 19. století. Foto Ladislav Chvalkovský. Ze sbírek Slovákckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 51. Ženy v úvazech *na ocas* a *na ušnice*, dítě v čepičce zvané *pupa* či *pupenka*. Hluk.

Obr. 52. Tetička Hladníková, rozená Šimčíková v úvazu *na ušnice*. Hluk, 2009. Foto P. Paška. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 53. Tetička Štefaníková opět v úvazu *na ušnice*. Hluk, 2009. Foto P. Paška. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 54. Jarmila Pospíšková v úvazu *na ocas*. Hluk, 2009. Foto P. Paška. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

dolů, k ostatním příležitostem se obtočí kolem temene. V knize *Slovácké městečko Hluk* se dočteme, že vázání tureckého šátku v Hluku patřilo k velmi zajímavým a že se váže buď *na náušnice*, *s konci hore*, vedenými nahoru kolem hlavy, nebo s konci spuštěnými dolů. Konce šatky směřující dolů nosí ženy při obřadech – ke křtu, k úvodu, o svatbách, k pohřbu, církevním svátkům a slavnostem. Konce nahoru vázané tak, že úvaz tvoří hranatý turban, ženy nosí při cestě do kostela, při příležitosti světských i církevních svátků a slavností. Šátky této oblasti mívají nejvíce jednobarevný *holý* střed nebo středovou plochu pokrytou drobnými kvítky, tzv. *murišový* vzor, s širokým okrajem, *okolkem* či *borderou*. Starší vdané ženy a stařenky nosily šátky tmavočervené nebo s černými okraji, které si na hlavu vázaly na způsob turbanu. Svobodná děvčata nosila z šátku spuštěný cop s spletanou pentlí, vdané ženy si pod úvaz spleťaly vlasy v copáncích do tvaru vrkoče, drdůlku.

Obřadní oděv žen

Mezi základní obřadní ženské krojové součástky řadíme zadní bílou sukni, *fěrtoch*, nevěst a družiček, přední sukně z kvalitnějších materiálů (bílá mušelínová nebo batistová, bílá brokátová a světlé krémové a žluté ornátové sukně), plachetky či úvodnice, na konci 19. století vyšívané podobně jako šatky a čepce jemným výřezem, a především dívčí čepení – *pentlení*.

Úvodní plachtu, *úvodnici*, tvoří pruh šifonového plátna, který byl středem zdoben výšivkou. V minulosti přinášelo pouze nevěstě, starším družičkám, kmotrám při křtu a ženám nesoucím dítě do kostela k úvodu, aby měly ramena zdobená touto obřadní součástkou. Ve 20. století byla jemná výřezová výšivka úvodnic s paličkováním nebo síťovým středem nahrazena pestrobarevnou hedvábnou nebo vlněnou výšivkou s naturalistickým velkokvětým pestrobarevným motivem, přizdobeným perličkami, *patáčky*, flitry a dalšími cetkami. Z obou stran byla lemována pruhy s výšivkou na hrubší výřez, s převládající barvou oranžovou s pestrobarevnými mozaikovými motivy. Na úvodních plachtách se v polovině 20. století začaly uplatňovat motivy z církevních oltářních antipendíí a k poslední úpadkové vlně výšivkové výzdoby úvodnic můžeme zařadit motivy pestrých velkých květů, provedených plochým stehem. Okraje úvodnice, které splývají k okraji přední sukně, bývaly hladce zaobroubené nebo zdobené malými třásněmi.

Obr. 55. Svatebčané v obřadních krojích. Svatba Tomáše Hanáčka a Anny Mitáčkové. Hluk, 1925.

Obr. 56. Ženich a nevěsta v Hluku.

Obr. 57 a, b. Nahoře Jarmila Pospíšková v obřadním kroji – v čepení, s úvodní plachtou, tzv. *úvodnicí*. Dole táž v obřadním kroji – v čepení, s úvodní plachtou, tzv. *úvodnicí*, v bílé zadní sukni, tzv. *řětochu*. Hluk, 2009. Foto P. Paška. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 58. Starší žena při oblékání nevěsty v obřadním čepení, v úvodnici. Hluk, 1970. Foto Josef Jančář. Za sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

Nejvýraznější ženskou obřadní součástí je vysoké *pentlení* – *čepení*, do něhož bývaly zapentleny nevěsty a družičky. Josef Klvaňa ho hodnotí jako úhlednější než na Hradištsku a jeho podobu popisuje tímto způsobem: „čelo i část vlasů je při něm volné, takže *pantla*, *kánka* a *věnc* sedí hodně vzadu a *vlas*y jsou viditelné. *Uši* zdobí velmi velké *řůžičky* k *ušám*, *sešité* z *pentlíček* a *pokrývající* úplně *uši*. *Další části fáboru* se tu říká *visák*.“¹⁵

Zapentlená dívka měla na hlavě asi třicet šest pentlí připevněných těsně vedle sebe k vlasům a k vrkočům z koudele, což vytvářelo zvláštní *řůžice*. Mezi *řůžicemi* byly vloženy umělé *kytky*. Vpředu nad čelo se kladla *čelenka*, tady zvaná *kaňka* nebo *kánka*. Obřadní *pentlení* ostrožského typu, které se nosí v Hluku, je tvořeno *stužkou* nad čelem, tzv. *čelovou pantlou*, *dýnkem* – *vrkočem*, *čelenkou* – *kaňkou* či *kánkou*, *vrchní korunkou* – *věncem kupovaným*, z *řůžic* k *uším* – *stužek* k *ušám*, z *věnce* – *šilionu*, ze *stuh* visících na *zádech* – *visáku* a *zadní mašle* s *řůžů*. Dnes toto neobvyklé a působivé svatební *pentlení* tvoří jeden *sešitý čepec* posítý *prýmk*y, *zrcátky*, *umělým kvítím*, *patáčky*, na *uších* je *zdoben* *modrými řůžemi*, na *zádech* *splývají* *slovácké barevné stuh*y až do *poloviny řětochu*. *Čepení* nosí *dívky* k *bílému řětochu* při *obřadních příležitostech* *církevního* a *rodinného* *charakteru*, například k *biřmování*, o *Božím těle*, k *primicím*, o *svatbě*, k *pohřbu* i k *hodům*.

15) KLVAŇA, J.: *Lidové kroje na moravském Slovensku*, s. 131.

Všední oděv žen

Základní součástku všedního lidového oděvu představovala již zmíněná spodní košile, tzv. *rubáč*. V 19. století byl hotoven z konopného hrubšího plátna, na horním díle, *oplěčku*, s jedním ramínkem. Z nedostatku materiálu a pro větší pohodlnost se na spodní košilky začalo používat jemnější lněné a bavlněné plátno. Měla dvě ramínka, horní díl oplečí se prodloužil a spodní sukňovitá část, zvaná *spodek*, nabyla na objemu zřasením větší šíře plátna. Vlivem dostupného konfekčního spodního prádla byly spodní dlouhé košile nahrazovány doma šitými plátěnými oplěčky a spodními kalhotami s nohavičkami, poté kupovaným spodním prádlem z mako materiálu v podobě košil, vestiček se zapínáním na prací textilní knoflíčky a *bombardáčeků*. K všedním dnům si ženy oblékaly již obnošené nebo poškozené krojové součástky nebo z lacinějších materiálů zhotovené jupky, přední i zadní sukně, které si doma šily z plátna, kartounu, barchetu či zefíru. Na hlavu si vázaly tištěné prací šátky. Na cestu do pole si oblékaly světlejší lepší krojové součástky, které si před prací sundávaly a za pěkného počasí zůstávaly ve spodním oděvu, na který si oblékaly obnošenou světlou jupku a zřasenou přední a zadní sukni.

Obr. 59. Muži a ženy v pracovním oděvu. Hluk, 1915.

Obr. 60 a, b, c. Nahoře tetička Mitáčková ve všedním tradičním oděvu, Hluk. Dole stařečci Dufkovi ve všedním oblečení, Hluk a ženy a dívky na pouti u sv. Antonínka v ostrožském polosvátečním kroji, Hluk.

Pro těžší práci s možností ušpinění si ženy oblékaly už našpiněné krojové součástky, opět z lacinějších tmavších materiálů s pepitovým, károvým nebo proužkovým tištěným vzorem, oblékaly si často mužovy součástky, pracovní zástěry s laclem nebo v chladnějším období obnošená selská saka. Na hlavě nosily prací barevné šátky, v zimě pak vlněné pepitové šátky s trásněmi, které si ve velkém chladu často ova-
zovaly také kolem pasu.

Polosváteční oděv tvořily světlejší různobarevné jupky šité z plátna, popelínu, ale i saténu. Byly na přednicích a po obvodu pasu a u kraje rukávů zdobené řadou krajek a prýmků. Jako zadní sukně si oblékaly obnošené nebo poškozené, tzv. *rozhozené šorce*, místo nich se v meziválečném období začaly uplatňovat do pásu řasené sukně z tmavších látek – kanafasu, barchetu, ale i sametu. Přední sukně pro všední a polosváteční příležitosti si ženy šily z vlněných látek, ze štofu, dotrhávaly obnošené kašmírové sukně, oblékaly sukně z tištěného plátna.

Dětský oděv

Novorozeňata se ještě na začátku 20. století balila do plátna, barchetu nebo flanelu, nebo se děti oblékaly do podomácky šitých plátěných košilek nebo kabátků, vzadu rozstřižených a vázaných na tkaničku v zátylku. K úvodu a křtu byly oblékány do háčkových nebo paličkových přízových kabátků a čepiček. Děti byly pevně baleny do obyčejných čtvercových peřin plněných domácím peřím, ovinovány tkanými pruhy – *povijany*, *trháčky* či *štruplemi*. Batolata se chovala v širším popruhu z pevné tkané textilie, tzv. *chůvce*, do které se dítě zavinovalo a mohlo se nosit na zádech i v náručí. V době, kdy děti již začínaly chodit a až do předškolního věku, nosili chlapci i děvčátka šatíčky s dlouhým rukávem, kterým se říkalo *kanduše* nebo *němkyně*. Byly šité z barevných, nejčastěji rumělkově červených květovaných látek s plátěnou vazbou, se zvýšeným pasem, v němž byla přiřasená tříčtvrteční sukně. Pro obzvlášť sváteční chvíle byly děvčátkům přivazovány pestré *fěrtúšky*, převážně ze žlutého *delínku*, lemované krajkou. Na krk se připínal bílý krajkový zřasený *krejzlík* – *obojek*. Ještě v prvních desetiletích 20. století nosily děti na hlavě *pupy*, čepičky, které měly na temeni větší *mašlu*, *frču* z červených pentlí. Ve všední dny byla obyčejná plátěná, ke svátečnějším dnům ze štofu, atlasu nebo popelínu.

Domin Černý zaznamenal, že se děti v Hluku od malička oblékají do červených šatků a na hlavu je jim dáván čepec bohatě zdobený lesklými patáčky, flitry a cetkami s nápadnou *kokardou*, *gargulí* na

Obr. 61. Marie Čížková a Marie Šimčíková v obřadním kroji ve věnečku, v šatečkách, zvaných *němkyně*, a v jupce a fěrtúšku. Hluk, 1920. Foto T. Mičoch. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 62. Terezie Šimčíková (narozena 1892) a Marie Šimčíková (narozena 1911), provdaná Čížková, Hluk, 1914. Foto J. Červinka. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 63. Rodina ve svátečním kroji. Hluk, kolem roku 1925. Foto F. Horenský. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 64. Chlapec ve slavnostním kroji. Hluk, 1927. Foto Ladislav Rutte. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 65. Děti ve svátečním kroji. Hluk, 2009. Foto Romana Habartová. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 66. Bohatě zdobené čepičky pro batolata. Hluk, kolem roku 1900. Foto Ladislav Rutte. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 67. Hlucká rodina ve svátečním oděvu; chlapci v košilích, zvaných *sámkovice*, v *cajkových* kalhotách, Hluk.

vršku. Tyto čepce však v meziválečném období začaly mizet a chlapci někdy nosili klobouk širáček a děvčátka šátek vázaný pod bradu. Starší děti, které již začaly navštěvovat školu, se začaly oblékat jako dospělí. V meziválečném období nosili školou povinní chlapci vedle bílých *třaslavic* a přední zástěry málo zdobené košile *dudovice* a kordulky také cajkové nebo manšestrové oblečky tvořené kalhotami, sakem i vestičkou, do ní oblékali bílé košile *sámkovice*, po stranách sámků zdobené pruhy s květovanou výšivkou. Na hlavě nosili širáčky nebo beranice. Děvčata, *školačky*, byly oblékány různě v závislosti na jejich sociálním původu. Děvčátka z rolnických rodin chodila do školy v kroji, v rukávcích, kordulkách, *šorcích* a *fěrtúškách*, nejčastěji vlněných *štofových* nebo *pruhakvětách*, nebo oblékala podle ročního období lehčí hedvábné nebo teplejší sametové jupky, zdobené prýmkami, portami a kraječkami jako u ženské varianty, u krku s krajkovým nebo plátěným krezlíkem, pro slavnostnější chvíle byl obojek vyšíván a lemován skládanou krajkou. Jako zadní sukně používaly malé

dívky opotřebované černé šorce, jako přední sukně pak nejčastěji vlněné kašmírové *fěrtušky*, také zdobené po obvodu krajkou a v pase vázané světlým i barevným *povijanem* nebo tkaným *trháčkem*, vázaným na suk.

Chlapci dnes nosí kroj, pokud jej při různých příležitostech oblékají, stejný jako svobodní mládenci. Košile *dudovica* má velmi široké dudové rukávy a je zdobená výšivkou jako u dospělé verze, kalhoty *třaslavice* jsou u dolního okraje otřepené a převazují se v pase černou klotovou zástěrou, nezdobenou nebo u dolního okraje vyšitou pestrým rostlinným motivem. V pase se uvazuje pestrými stuhami s vetkaným nebo vyšívaným květinovým dekorem. Na hlavě nosí malý klobouk s voničkou nebo beranici. Děvčata se oblékají jako starší dívky. Nosí lomené rukávce, sametové kordulky jsou miniaturami dospělých kordulek, po obvodu výstřihu jsou zdobené výraznou vyšívanou pentlí. Sukně jsou šité z pastelových brokátů, po celém obvodu zdobené bílou krajkou. Na hlavě mají hranatý úvaz *na ušnice*, z pod kterého vza-du na zádech splývá zapletený cop *lelík* s pentličkou. K obřadním příležitostem oblékají dívky zadní bílý *fěrtoch*, svátečnější přední sukně ze světlých brokátů, na hlavě nosí turecké šátky, věnečky z *asparátu* a drobných bílých umělých kvítků nebo pentlení.

František Hořínek ve své knize *Slovácké městečko Hluk* v roce 1937 vyřkl přání, aby se zdejší lidé zamysleli nad nevhodnými příměs-ky a přízdobami, které místní kroj kazí a vedou k zániku. Výjimečné národopisné aktivity Hlučanů a osvětová práce řady místních nadšen-ců, mezi nimiž tehdy jmenoval Vavřince Mitáčka, Františka Pospíška a dr. Ladislava Rutteho, však přispívaly k uplatňování tradičního li-dového oděvu v bohatém kulturně-společenském životě, při udržová-ní výročního i rodinného zvykosloví, v rámci výjezdů Hlučanů po celé republice i do zahraničí v průběhu celého 20. století.

Společensko-ekonomické změny v jeho závěru a posilování lo-kálního uvědomění v 21. století se i v Hluku odrazí v pestré spolkové činnosti. Z kulturních událostí se v Hluku pořádají jednou za tři roky *Dolňácké slavnosti písní a tanců* už téměř sedm desítek let. Souběžně s nimi probíhá každoroční *Slovácký festival dechových hudeb*. Slavnos-ti jsou neodmyslitelně spojeny s kroji a jízdou králů. V období slav-ností žije celý Hluk několikadenním programem komponovaným pro široký okruh milovníků zpěvu, tance, dechovky, dobrého jídla, pití a folkloru. Hluk je známý zejména produkcí vína, slivovice a jako líheň mladých muzikantů. Aktivity vyvíjí *Mužský pěvecký sbor z Hluku*, který v roce 2009 oslavil 40. výročí. Repertoár hluckého mužského sboru

Obr. 68. Děti v obřadním kroji k prvnímu svatému přijímání. Hluk, 1970. Foto Josef Jančář. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 69. Děti ve slavnostním kroji. Hluk, 2009. Foto P. Paška. Ze sbírek Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Obr. 70. Rozjímání u křížku. Foto Ladislav Rutte. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

se skládá z originálních písní Dolňácka. *Taneční soubor Dolňácko* se pokouší obnovit pravidelnou činnost, která by nespočívala pouze ve vystoupení na Dolňáckých slavnostech. V současné době v souboru pracuje deset párů pod vedením Víta Uhlíře. V minulých letech existoval v Hluku dětský folklorní soubor *Zpívání s Katkou*, od roku 1998 se pod vedením Kateřiny Říhové a Marie Králíkové scházely děti ze školky, k nimž brzy přibývaly i starší děti. Protože dětí bylo mnoho, vznikl pod vedením učitelky Michaely Hrdinové soubor při Základní škole v Hluku. V současné době navštěvuje dětské folklorní soubory

v Hluku kolem sedmdesáti dětí. Jsou rozděleny podle věku do tří skupin, názvy souborů dostaly za úkol samotné děti. Se soubory *Košiláči*, což jsou děti předškolního věku, pracuje Zuzana Poláková, Jana Mahdalová a Martina Braunerová, soubor *Žarůžek* tvoří děti prvního stupně základní školy a vedoucími jsou Kateřina Říhová a Marie Králíková. Nejstarší děti navštěvují soubor *Hluboček*, jejichž vedoucí je Michaela Hrdinová. V září roku 2001 vznikl *Ženský sbor Klebetnice*, který úzce spolupracuje s *Cimbálovou muzikou Ženičky* jako jedinou ženskou cimbálovou muzikou na Slovácku. *Cimbálová muzika Babica* ve svém názvu nosí lidový název Babí hory (Babica). Přestože kořeny muziky sahají až do roku 1993, teprve od roku 1997 pojmenovali svoji cimbálovou muziku právě podle tohoto oblíbeného místa. *Cimbálová muzika Babica* zpracovává písně ovlivněné samotnou polohou města Hluk, které leží na rozhraní mezi hradištským Dolňáckem a Brodskem. Tato oblast poskytuje muzice zcela přirozeně bohaté repertoárové zázemí a navíc i možnost rozmanitého výběru písní z jiných regionů, které si vždy velmi ráda zahraje. Dnešní snahou Babice je vytvořit si svůj vlastní charakteristický zvuk právě repertoárovou skladbou a hudebními úpravami.

Vznik *Cimbálové muziky Dolňácko* lze přiřadit k roku 1966, kdy se učitel Josef Polách, housle pod paží, rozhlížel po šikovných mladých muzikantech, aby založil soubor. Kapela se stala charakteristickým tvůrcem tematicky laděných Večerů lidové písně a poezie, spolupracovala jak s výbornými herci a recitátory, tak i s vynikajícími zpěváky. Cimbálová muzika absolvovala celou řadu samostatných koncertů a vystoupení doma i v zahraničí, zúčastňovala se folklorních festivalů, byla doprovodnou muzikou souboru *Naděje* z Paříže, spolupracovala s Československým rozhlasem a televizí v živém i studiovém nahrávání. Podílela se na hudebním doprovodu seriálu filmů *Slovácko sa nesúdí*, nahrála několik gramofonových a CD nosičů. Muzika Dolňácko byla ve své době nadstandardní cimbálovou muzikou a inspirovala i řadu folklorních souborů a osobností dneška. V dnešní době vystupuje sporadicky, ale k folklornímu dění v Hluku nadále neodmyslitelně patří. Pravidelná činnost muziky sice ustala, ale příležitostně se její členové a příznivci setkávají při fašanku, hodech, vinobraní a při besedách u cimbálu v památkových domcích reprezentujících lokální lidové stavitelství.

Cimbálová muzika Základní umělecké školy či *Hlucká dětská cimbálová muzika* vznikla v roce 2007. Po letech snahy se podařilo sestavit kolektiv, který spojuje společný zájem, kamarádství i nutný zápal pro

existenci takového souboru. Obsazení muziky tvoří žáci hudebního oboru ZUŠ v Hluku, mnozí jsou již sólisté a držitelé různých ocenění ve zpěvu lidových písní. *Městská posádková hudba Polahoda* je poněkud neobvyklou dechovou hudbou. Byla původně složena výhradně z lidí kolem hlucké radnice a vznikla v roce 2005 v čele s tehdejší starostou Janem Šimčíkem, místostarostou Františkem Rybníkářem a dalšími.

Dalším spolkem je *Dechová hudba Kosenka*, jež vznikla roce 1996. Dvacet čtyři hluckých dětí pod hlavičkou Domu dětí a mládeže vyučuje Stanislav Vavřínek. V závěru jmenujme také *Dechovou hudbu Šarovec*, která pravidelně koncertuje na festivalech, plesech, tanečních a hodyových zábavách, vánočních koncertech doma i v zahraničí.

Jak je vidět, v Hluku se spolkové činnosti dobře daří. Jak sami Hlučané říkají, ani v budoucnu nebudou o nich platit posměšná slova, že v *Huku puku buben!* Všichni výše zmínění bojují písní, hudbou i tancem. „*Mávají zlatou šavlí nad celou zemí, šavlí, která nestíná hlavy, ale dobývá srdce všech, kteří se s Hlučany a jejich srdečností kdekoliv potkají.*“¹⁶

16) HABARTOVÁ, Romana: *Ostrožsko*. In: Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek. Uherské Hradiště 2010, s. 205–241.